

РАХУНКОВА ПАЛАТА

вул. М. Коцюбинського, 7, м. Київ, 01601, тел. (044) 234-95-65, 234-10-41, факс (044) 288-09-59
E-mail: rp@ac-rada.gov.ua

21.06.2018 № 07-1410

На № _____ від _____

Голові Верховної Ради України
Парубію А.В.

Щодо результатів аудиту

Шановний Андрію Володимировичу!

На засіданні Рахункової палати 12.06.2018 було розглянуто і затверджено Звіт про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету на забезпечення окремих категорій населення технічними та іншими засобами реабілітації, а також за підсумками його обговорення прийнято рішення.

Згідно з вимогами частини першої статті 37 Закону України «Про Рахункову палату» інформуємо.

Питання забезпечення окремих категорій населення технічними та іншими засобами реабілітації (далі – ТЗР) із року в рік стає все більш актуальним, а кількісна потреба в таких засобах і обсяги видатків на її задоволення зростають. Загальна чисельність осіб, які перебували на обліку в органах соціального захисту населення для забезпечення ТЗР, у 2017 році збільшилася порівняно з 2015 роком **на 17,7 відс.** і становила **619,4 тис. осіб.**

Водночас, як показав аудит, у 2017 році вперше забезпечення окремих категорій населення ТЗР здійснювалося в умовах найбільшого за обсягами (стовідсоткового) за останні роки виділення асигнувань із загального фонду державного бюджету за бюджетною програмою 2507030 «Заходи із соціальної, трудової та професійної реабілітації інвалідів» (**1,6 млрд грн, або майже вдвічі більше порівняно з 2015 роком**). У 2017 році загалом **задоволено кількісну потребу в ТЗР на 83,8 відс., вартісну – на 100,3 відсотка.** При цьому в розрізі видів ТЗР **особи з обмеженими можливостями** були забезпечені засобами реабілітації **лише на 52,3 відс., протезно-ортопедичними виробами – на 74,7 відс., кріслами колісними – на 85,3 відс. через системні недоліки в механізмах формування кількісної та вартісної потреби, планування та розподілу видатків за видами ТЗР і непрозоре визначення розмірів граничних цін на 2017 рік.** Крім того, мав місце **непропорційний розподіл ТЗР для цієї категорії громадян у розрізі регіонів.**

Зокрема, потреба в засобах реабілітації у Донецькій області була **задоволена лише на 27,1 відс.,** натомість у Київській – **на 88,1 відс.,** у Рівненській області у протезно-ортопедичних виробих (далі – ПОВ) – **на 27,4 відс.** і у Кіровоградській області в ортопедичному взутті – **на 64,2 відс.,**

натомість у Тернопільській області забезпеченість перевищила у 5,3 і 5,5 разів існуючу потребу. Як наслідок, **необґрунтоване планування призвело до завищення вартісної потреби у ПОВ, за розрахунками, на 60 млн гривень.**

Міністерством соціальної політики України (далі – Мінсоцполітики) як головним розпорядником бюджетних коштів за цією бюджетною програмою і Фондом соціального захисту інвалідів (далі – Фонд) як її відповідальним виконавцем у 2017 році **не забезпечено ефективного управління** коштами державного бюджету, виділеними на забезпечення окремих категорій населення ТЗР, а також **належного внутрішнього контролю** за їх використанням. У результаті з **порушенням умов договорів** у частині несвоєчасного закриття попередньої оплати і оплати непередбачених ними видів ТЗР використано **26,9 млн грн, неекономно – 123,5 млн грн, нерезультативно – 3,5 млн грн, державним бюджетом недоотримано пені та штрафів за неналежне виконання підприємствами умов договорів на суму, за розрахунками, 0,3 млн гривень.**

Неналежне виконання посадовими особами Мінсоцполітики і Фонду своїх повноважень у перевірений період унеможливило повну реалізацію **прав громадян на забезпечення їх ТЗР.** Зокрема, Мінсоцполітики видавало нормативно-правові акти, що змінили підходи до формування граничних цін на 2017 рік, а також не враховували в окремих випадках технічних і конструктивних особливостей ТЗР. Як наслідок, було створено умови для зростання граничних цін на більшість видів ТЗР у 1,5–9 разів, що призвело в окремих випадках до збільшення бюджетних видатків. За проведеними розрахунками, у разі встановлення обґрунтованих розмірів граничних цін на більшість ТЗР на 2017 рік видатки бюджету були б нижчими щонайменше **на 76,5 млн грн, що дало б можливість забезпечити більшу кількість осіб з обмеженими можливостями ТЗР і свідчить про неекономне використання бюджетних коштів.**

Аудитом також встановлено низку проблем нормативно-правового та організаційного характеру, неврегулювання більшості з яких через неналежне реагування на рекомендації Рахункової палати за результатами попереднього аудиту призвело до неузгодженостей з чинним законодавством нормативно-правової бази, що врегульовує питання забезпечення ТЗР, створило ризики втрат бюджетних коштів, знизило ефективність їх використання, а також негативно вплинуло на повноту, своєчасність та якість забезпечення ТЗР окремих категорій населення, тобто їх законні права було порушено.

Упродовж 2015–2017 років не забезпечено удосконалення нормативно-правової бази, що врегульовує питання забезпечення ТЗР. Зокрема, Комітетом Верховної Ради України у справах ветеранів, учасників бойових дій, учасників антитерористичної операції та людей з інвалідністю не підтримані, а Кабінетом Міністрів України відкликані 14.04.2016 і 03.10.2017 законопроекти від 23.02.2016 № 4136 і від 04.05.2016 № 4588 про внесення змін до Закону України від 06.10.2005 № 2961 «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні» (далі – Закон про реабілітацію), зокрема, в частині виключення із частини сімнадцятої статті 26 норми про ліцензування діяльності протезно-ортопедичних підприємств, що не узгоджується з статтею 7 Закону України від 02.03.2015

№ 222 «Про ліцензування видів господарської діяльності», згідно з якою така діяльність не відноситься до видів, що підлягають ліцензуванню.

Кабінетом Міністрів України не забезпечено включення до затвердженого на виконання вимог Декрету Кабінету Міністрів України від 10.05.1993 № 46-93 «Про стандартизацію і сертифікацію» Переліку продукції, що підлягає обов'язковій сертифікації в Україні, затвердженого наказом Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 01.02.2005 № 28, ТЗР і комплектуючих до них, що виготовляються в умовах серійного виробництва. У 2018 році ці нормативно-правові акти втратили чинність. Отже, сертифікація таких виробів на сьогодні є добровільною, що унеможлиблює виконання частини одинадцятої статті 26 Закону про реабілітацію і підвищило ризики втрати їх якості.

Водночас Мінсоцполітики на вимогу Державної регуляторної служби України нормативно впроваджено надмірне порівняно з провідними країнами Європи спрощення вимог до підприємств, що виготовляють / постачають ТЗР. Зокрема, внаслідок скасування вимоги щодо подання сертифікатів про повірку обладнання у 2017 році ТОВ «ТАНТА ПЛЮС» за шістьма позиціями виміральної техніки вона взагалі не проводилася.

Аудиторські рекомендації щодо поновлення у Порядку забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації інвалідів, дітей-інвалідів та інших окремих категорій населення, переліку таких засобів, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 05.04.2012 № 321 (далі – Порядок № 321), права дітей до 18 років на безоплатне забезпечення двома парами ортопедичного взуття на рік не були виконані, а умови такого забезпечення змінені шляхом виключення із Порядку № 321 у ред. з 07.04.2018 норми про їх забезпечення двома парами індивідуальних ортезів на стопу на рік при плосковальгусних і плосковарусних деформаціях стоп, що **не узгоджується** із частиною третьою статті 26 Закону України від 26.04.2011 № 2402 «Про охорону дитинства» і підвищує ризики зростання чисельності підлітків з інвалідністю та, відповідно, **збільшує попит на ринку ортезів**. Так, якщо на початок 2017 року на обліку в органах соціального захисту населення перебувало 110,2 тис. дітей до 18 років із різними вадами, то на початок 2018 року їх чисельність зросла до **118,7 тис. дітей**.

Залишається актуальним питання удосконалення технічних можливостей Централізованого банку даних з проблем інвалідності (далі – ЦБІ) з метою генерації детального розрахунку кількісної потреби в ТЗР. Це забезпечить економне та результативне використання бюджетних коштів, що виділяються із державного бюджету на цю мету, а відтак належний поточний контроль за таким процесом з боку всіх залучених органів. Водночас ризики у функціонуванні ЦБІ залежать не лише від його технічних особливостей, а й стану комп'ютерної техніки і програмного забезпечення та вміння працівників органів соціального захисту населення використовувати всі наявні можливості, коректно вносити дані про замовлення та фактичну видачу ТЗР підприємствами, які, як засвідчив аудит, маніпулюють цією інформацією.

Водночас відсутня достатня впевненість у достовірності показників звітності про забезпечення окремих категорій населення ТЗР (форма 7), що складається органами соціального захисту населення. Є високі ризики недостовірності даних звітності, оскільки встановлено, що вона некоректно заповнюється.

Рахункова палата констатувала, що зміна з 07.04.2018 механізму забезпечення ТЗР, а також запровадження компенсації за окремі їх види без внесення відповідних змін до низки нормативно-правових актів з цього питання, положень органів соціального захисту населення та територіальних відділень Фонду в частині покладання на них нових повноважень і без практичного адаптування нового порядку призвели до відстрочення вже у 2018 році майже на півроку забезпечення окремих категорій населення ТЗР.

Така ситуація, якщо не усунути недоліки у роботі органів соціального захисту населення та ЦБІ, може створити ризики неефективного використання бюджетних коштів, несвоєчасного забезпечення осіб ТЗР і ненадання їм компенсації. Крім того, відсутність належного контролю за діяльністю МСЕК створює ризики необ'єктивного прийняття ними рішень щодо забезпечення осіб з інвалідністю конкретними видами ТЗР та неекономного використання бюджетних коштів.

За результатами розгляду Звіту Рахункова палата рекомендувала Кабінету Міністрів України вжити заходів щодо:

- підготовки і подання на розгляд Верховної Ради України законопроекту про внесення змін до Закону України від 06.10.2005 № 2961 «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні» в частині виключення із частини сімнадцятої статті 26 норми про ліцензування діяльності протезно-ортопедичних підприємств, посилання на Декрет Кабінету Міністрів України від 10.05.1993 № 46-93 «Про стандартизацію і сертифікацію», який у зв'язку із закінченням строку дії втратив чинність з 01.01.2018; внесення змін до абзаців третього–четвертого частини другої статті 41 у частині уточнення органів, що забезпечують формування та підтримання інформаційних ресурсів у сфері реабілітації осіб з інвалідністю;

- приведення Положення про централізований банк даних з проблем інвалідності, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16.02.2011 № 121, у відповідність із фактичним виконанням Мінсоцполітики, Фондом, підприємствами і органами соціального захисту населення функцій операторів ЦБІ;

- зобов'язання МОЗ посилити контроль за діяльністю МСЕК, ЛКК у частині визначення потреби осіб з інвалідністю у забезпеченні конкретним видом ТЗР;

- можливості передачі МОЗ повноважень щодо безкоштовного забезпечення відповідно до частини третьої статті 26 Закону України від 26.04.2011 № 2402 «Про охорону дитинства» дітей до 18 років ТЗР;

- зобов'язання Мінекономрозвитку, Мінсоцполітики та Державної регуляторної служби України забезпечити включення до Кваліфікаційних

вимог умов щодо подання документів, що характеризують фінансовий стан підприємства, сертифікатів відповідності на ТЗР, повірку обладнання, підтвердження атестації лікарів, проходження навчання фахівцями, безпосередньо задіяними у виготовленні протезів (ортезів), наявність необхідного обладнання, у т. ч. орендованого, інформації щодо запропонованої відпускної ціни ТЗР, потужності обладнання, що буде використовуватися для виготовлення ТЗР, а також договорів поставок у разі закупівлі ТЗР або комплектуючих у інших компаніях;

- притягнення до відповідальності осіб, винних у порушенні вимог законодавства та неефективному використанні бюджетних коштів.

Рішення Рахункової палати і Звіт про результати аудиту надіслано Мінсоцполітики. Міністру соціальної політики України у місячний термін рекомендовано організувати проведення службового розслідування у частині:

- встановлення відповідальних за підготовку та видання наказу Мінсоцполітики від 29.01.2016 № 59 «Про організацію забезпечення окремих категорій населення технічними та іншими засобами реабілітації» зі змінами (у ред. з 28.03.2017 і з 16.06.2017) як акта, що збільшив видатки бюджету. Поінформувати Рахункову палату щодо результатів проведеного розслідування і повноти вжитих заходів; задокументовані факти, де вбачаються ознаки правопорушень, передати Національному антикорупційному бюро України або іншим правоохоронним органам згідно з компетенцією;

- перевірки стану виконання договору на 2017 рік між Фондом соціального захисту інвалідів і приватною фірмою «Теллус», що не був наданий до аудиту посадовими особами Фонду соціального захисту інвалідів на запит контрольної групи Рахункової палати. Повідомити Рахункову палату про вжиті заходи і притягнення до відповідальності осіб, винних у порушенні законодавства, та за наявності підстав поінформувати правоохоронні органи;

- фактів завищення вартісної потреби в протезно-ортопедичних виробках на 2017 рік. Повідомити Рахункову палату про вжиті заходи і притягнення до відповідальності осіб, винних у порушенні законодавства.

Про встановлені факти, що містять ознаки кримінального правопорушення, повідомлено Національну поліцію України.

З повагою

Голова

В. В. Пацкан